

структурних змін, встановлення наслідків взаємного впливу структурних змін на конкурентні переваги підприємства і т. ін.).

На думку автора, необхідною умовою розв'язання проблем такого роду є формування комплексного підходу до визначення пріоритетів структурних трансформацій на підприємстві. За такого підходу об'єктами конкурентного розвитку підприємства будуть вважатися не окремі структурні підрозділи, що відрізняються за продуктовими та технологічними ознаками, або певні інвестиційні проекти, а виробничо-збутова діяльність підприємства загалом.

Таким чином, розроблено методичні рекомендації щодо обґрунтування структурних рішень у сфері забезпечення реалізації стратегії досягнення стратегії конкурентних переваг при проведенні реструктуризації підприємства. Вперше комплекс структурних трансформацій підприємства розроблено на основі базових стратегій досягнення конкурентних переваг.

Література: 1. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия. — СПб.: Питер, 2000. — 420 с. 2. Градов А. П. Экономическая стратегия фирмы. — СПб.: Изд. "Специальная литература", 1995. — 416 с. 3. Фатхутдинов Р. А. Конкурентоспособность организации в условиях кризиса: экономика, маркетинг, менеджмент. — М.: Издательско-книготорговый центр "Маркетинг", 2002. — 892 с. 4. Шинкаренко В. Г. Управление конкурентоспособностью автотранспортного предприятия / В. Г. Шинкаренко, А. С. Бондаренко. — Харьков: Изд. ХНАДУ, 2003. — 186 с. 5. Акимова И. Операционная реструктуризация промышленных предприятий // Бизнес-Информ. — 1998. — №21 — 22. — С. 72 — 76. 6. Тинний І. В. Реструктуризація підприємств. Автореф. дис... канд. екон. наук. — Тернопіль, ТАНХ, 2000.

Стаття надійшла до редакції
22.11.2004 р.

УДК 657.6

Карлюкова Н. М.

ЕТАПИ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО ЕКОНОМІЧНОГО КОНТРОЛЮ НА ПРОМИСЛОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

In clause the opportunity of introduction the system of the internal economic control over the domestic industrial enterprises is considered and practical measures on achievement of this purpose are offered. The certain stages of introduction such control system when the necessary amount of works that should be carried out during the realization each of the stages in view of idea of domestic and foreign authors on this question also are allocated.

Ознайомлення з діяльністю ряду промислових підприємств Харківської області дозволяє говорити про наявність певного роду фінансових складностей, що пов'язані зі збутом продукції, з виплатою заробітної плати, з розрахунками з постачальниками. Дослідження причин виникнення подібних труднощів указує на наявність негативних моментів, що мають місце на підприємствах. До них відносяться: низький рівень організації системи внутрішнього обліку, застосування недосконалих систем обліку витрат і методів обробки інформації, невідповідність інформації, що формується, цілям управління.

З метою забезпечення випуску конкурентоспроможності продукції, завоювання ринків збуту, оптимізації витрат і одержання максимального прибутку рекомендується почати впровадження окремих елементів системи внутрішнього економічного контролю, що дозволяють підвищити ефективність діючої системи внутрішнього обліку на підприємстві. Функціонування даної системи спрямовано на вироблення інформації визначеного обсягу, що дозволяє керівництву приймати оптимальні управлінські рішення і тим самим перешкоджати створенню кризової ситуації на підприємстві.

У вітчизняній спеціальній економічній літературі, присвяченій проблемам внутрішнього економічного контролю [1; 2], немає чітких рекомендацій і пропозицій щодо розробки етапів впровадження системи внутрішнього економічного контролю та формуванню обліково-аналітичної бази даних, характерної кожному з етапів. Так, Є. В. Калюга у своїх роботах приділяє багато уваги питанню організації контролю на підприємстві [3, с. 101 – 123], але не враховує попереднього процесу впровадження внутрішнього господарського контролю, що є необхідною умовою для тих промислових підприємств, на яких ця система ще не працює чи потребує детальної реорганізації. Але деякі рекомендації зарубіжних авторів можна використовувати при виділенні етапів впровадження системи внутрішнього контролю в комплекс управління підприємством, адаптувавши їхню думку до сучасних умов та специфіки розвитку економіки нашої країни [4; 5].

Мета даної роботи полягає у виділенні практичних етапів впровадження системи внутрішнього економічного контролю для найефективнішого використання її потенціалу на вітчизняних промислових підприємствах.

Автором статті пропонуються певні етапи впровадження системи внутрішнього економічного контролю, які відображають необхідний обсяг робіт, що має бути здійснено в ході реалізації кожного з етапів (рисунк).

Аналізуючи зміст рисунка, послідовно слід розглянути й охарактеризувати всі закономірності і нюанси, властиві зазначеним етапам, з урахуванням впливу інших факторів роботи промислового підприємства.

Перший етап впровадження системи внутрішнього економічного контролю полягає у вивченні цілей і пріоритетних напрямків розвитку підприємства для того, щоб завдання внутрішнього контролю органічно підкорити завданням підприємства, тобто досягненню кінцевої мети — одержанню максимального прибутку. При цьому необхідно врахувати можливість і ступінь впливу внутрішніх і зовнішніх факторів на цілі певних етапів впровадження внутрішнього економічного контролю.

Дослідження цілей і пріоритетів розвитку підприємства — це найбільш загальний підхід, і разом з тим він цілком підходить промисловим підприємствам Харківського регіону, оскільки забезпечує постановку завдань економічного контролю на етапі виконання поставлених цілей, а також характеризує цілі через призму аналізу факторів внутрішнього і зовнішнього середовищ (найбільш важливих для дослідження).

Рис. Етапи впровадження системи внутрішнього економічного контролю

Другий етап впровадження системи внутрішнього економічного контролю містить у собі розробку системи координації і контролю за процесом досягнення кінцевих результатів. Метою даного етапу є формування системи підконтрольних показників, здатних щонайкраще відображати будь-які зміни в

діяльності підприємства, його структурних підрозділів (центрів відповідальності). Кожен показник системи може бути використаний з метою аналізу, він повинен легко коректуватися і піддаватися управлінню, та забезпечувати тим самим гнучкість і маневреність усієї системи для досягнення кінцевих результатів роботи промислового підприємства. Для цього можуть бути використані деякі показники результатів господарської діяльності, фінансові показники та ін. Перелік підконтрольних показників залежить від специфіки цілей та пріоритетів розвитку конкретного підприємства з їхньою орієнтацією на певні групи користувачів.

Третій етап впровадження підсистеми внутрішнього економічного контролю визначає обсяг робіт, пов'язаних з виявленням відхилень фактичних підконтрольних показників від планових. Ціль даного етапу — формування внутрішньої документації, що визначає місця виникнення відхилень, причини і винуватців їхньої появи.

Вивчення особливостей функціонування промислових підприємств регіону дозволило виробити наступну послідовність формування внутрішньої звітності структурних підрозділів підприємства:

визначення факту відхилень підконтрольних показників від плану менеджерами структурних підрозділів (центрів відповідальності);

визначення місця виникнення відхилень (цех, відділ, бригада);

з'ясування причин і винуватців сформованої ситуації;

оперативний підрахунок можливого позитивного або негативного ефекту від відхилень, на кінцевий результат роботи даного структурного підрозділу (центру відповідальності);

складання внутрішніх звітів, що констатують загальну картину відхилень, по структурних підрозділах (центрах відповідальності).

Четвертий етап впровадження внутрішнього економічного контролю характеризується особливостями функціонування системи внутрішнього документообігу на підприємстві, що припускають поступальне просування звітів структурних підрозділів (центрів відповідальності) у єдиний контрольний центр. Основна мета даного центру — визначення ступеня впливу виниклих відхилень на заплановану величину кінцевого показника в цілому по підприємству. На підставі наявної інформаційної бази можливо і необхідне здійснення як наступного так, попереднього і поточного контролю за виникненням відхилень. Це дозволяє виробити і надати керівництву інформацію про можливі позитивні і негативні тенденції розвитку виробничо-господарської діяльності підприємства. Подібна інформація є основою для оперативного впливу на сформовану ситуацію й також є попереджуючою стосовно майбутніх подій.

Отримані результати моделювання витрат будуть тими альтернативними варіантами управлінських рішень, що дозволяють прогнозувати передбачуваний вплив на мету можливих альтернатив, аналізувати й оцінювати їх, а також контролювати ступінь досягнення мети. Цим характеризується заключний етап впровадження системи внутрішнього економічного контролю в управлінський комплекс промислових підприємств.

Таким чином, щоб у повній мірі використовувати потенціал внутрішнього економічного контролю на українських підприємствах, необхідно перебудувати планування, облік і аналіз господарської діяльності відповідно до сучасних вимог. Даний процес усе активніше розширюється по мірі розвитку й удосконалювання виробництва, підвищення на більш якісний рівень системи управління підприємства.

Література: 1. Бутинець Ф. Ф. Контроль і ревізія / Ф. Ф. Бутинець, С. В. Бардаш, Н. М. Малюга, Н. І. Петренко. — Житомир: ЖГП, 2000. — 512 с. 2. Нападівська Л. В. Внутрішньогосподарський контроль у ринковій економіці: Монографія. — Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2000. — 224с. 3. Калюга Є. В. Фінансово-господарський контроль у системі управління. Монографія. — К.: Ельга, Ніка-Центр, 2002. — 360 с. 4. O'Sullivan, M. A. Contests for Corporate Control: Corporate Governance and Economic Performance in the United States and Germany. — Oxford, UK: Oxford University Press, 2001. 5. Olve, N.-G., Roy, J. and Wetter, M. Performance Drivers: A Practical Guide to Using the Balanced Scorecard. — Chichester, UK: John Wiley & Sons Ltd, 2000.

Стаття надійшла до редакції
22.11.2004 р.

УДК 336.22

Карпова В. В.

РАСЧЕТ ПРЕДЕЛЬНЫХ ЗНАЧЕНИЙ ПОКАЗАТЕЛЯ НАЛОГОВОГО БРЕМЕНИ ПРЕДПРИЯТИЯ

In the article the exist theory of settlement the determinant tax burden enterprise is introduced. The authors proposed theory of settlement the determinant tax burden for enterprises using various taxation systems and conditions of settlement the limit that significance this determinant is also expounded.

В современных условиях для обеспечения стабильного функционирования предприятия особое место занимает анализ уровня налогового бремени

предприятия и определение на его основе направлений оптимизации налоговых расходов.

На данный момент отечественными и зарубежными учеными разработано несколько методик расчета показателя налогового бремени [1 – 3]. В частности, Государственной налоговой администрацией Украины предложена методика расчета налогового бремени по соотношению общей суммы налогов к сумме валового дохода предприятия [1], Департаментом налоговых реформ Министерства финансов России используется методика расчета показателя налогового бремени исходя из отношения общей суммы налогов к объему выручки предприятия [2].

Существуют также методики расчета показателя налогового бремени на основе соотношения суммы налогов с прибылью предприятия, среднегодовой валютой баланса, среднегодовой суммой собственного капитала, себестоимостью реализованных товаров и др. [2 – 3].

Данные методики в определенной мере могут быть использованы для анализа налогового бремени предприятия, однако к их недостаткам можно причислить невозможность сравнения уровня налогового бремени на предприятиях, работающих в различных условиях хозяйствования.

Кроме того, заслуживает внимания позиция авторитетных российских ученых И. И. Янжула и М. Н. Соболева [4] в том, что с экономической точки зрения, источником уплаты налоговых платежей выступает добавленная стоимость, созданная предприятием, в связи с чем сопоставление суммы налоговых платежей целесообразно производить с данным показателем.

Исходя из вышесказанного, для проведения сравнительного анализа налогового бремени на нескольких предприятиях, по мнению автора, наиболее приемлема методика расчета налогового бремени, разработанная Е. А. Кировой [2, с. 56 – 58].

В данной методике показатель налогового бремени определяется по формуле:

$$НБ = \frac{Н}{ДС} \times 100, \quad (1)$$

где НБ — показатель налогового бремени предприятия, %;

Н — общая сумма налогов предприятия, грн.;

ДС — добавленная стоимость, созданная предприятием, грн.

Показатель добавленной стоимости вычисляется по формуле:

$$ДС = Т + Н_t + П + Н, \quad (2)$$

где Т — расходы на оплату труда, грн.;

Н_t — начисления на фонд платы труда (взносы на социальное страхование), грн.;

П — прибыль от реализации товаров (работ, услуг), грн.;

Н — общая сумма налогов предприятия, грн.